

Neplatná rozhodčí doložka a promlčení

I. V insolvenčním zákoně není právní úprava odpovídající ustanovení § 35 zákona č. [216/1994](#) Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, proto je nutno v incidenčním řízení s ohledem na jeho zásady připustit námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy, byť nebyla podána žaloba o zrušení rozhodčího nálezu.

II. Je-li rozhodčí nález vydán na základě neplatné rozhodčí doložky ve věci, v níž by jinak bylo možné uzavřít rozhodčí smlouvu, má i takový rozhodčí nález účinky pravomocného soudního rozhodnutí ve smyslu § 28 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení a nelze jej považovat za nicotný právní akt.

III. Promlčecí doba přestala běžet podle § 403 odst. 1 obchodního zákoníku i tehdy, jestliže věřitel zahájil rozhodčí řízení o splnění svého majetkového nároku na základě neplatné (neexistující) rozhodčí doložky.

IV. S ohledem na novelizaci zákona o rozhodčím řízení vedenou, mimo jiné, záměrem uvedení českého práva do souladu s právem EU na ochranu spotřebitele, zejména rozhodnutím Soudního dvora Evropské Unie ve věci C-40/08 ze dne 6. 10. 2009 (Asturcom), platí, že s účinností od 1. dubna 2012 již nelze v řízení o výkon rozhodnutí o nárocích ze spotřebitelských smluv bez dalšího přihlížet u rozhodčího nálezu k neplatné rozhodčí smlouvě a řízení zastavovat dle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu.

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 70 ICm 2149/2013, 104 VSPH 158/2014 (KSUL 70 INS 607/2013))

Vrchní soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátu v právní věci žalobce: Mgr. et Mgr. M. S., se sídlem D., insolvenční správce dlužníka J. Š., zastoupeného advokátkou Mgr. M. K., se sídlem D., proti žalovanému: H. C. a. s., se sídlem B., zastoupenému advokátem JUDr. P. P., se sídlem P., o popření pohledávky, o odvolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem č.j. 70 ICm 2149/2013-33 ze dne 16. prosince 2013 tak, že napadenou část rozsudku potvrdil.

Z odůvodnění:

V rámci insolvenčního řízení dlužníka J. Š. věřitel H. C. a. s. přihlásil dne 26. 2. 2013 jako vykonatelné pohledávky č. P 3/1 v celkové výši 88.589,58 Kč, č. P 3/2 ve výši 5.800,06 Kč a č. P 3/3 ve výši 1.313,28 Kč. Podle přihlášky pozůstávala pohledávka č. P 3/1 (dílčí pohledávka č. 1) z jistiny 34.221,76 Kč a z úroků z prodlení 54.367,82 Kč. Jako důvod vzniku dílčí pohledávky č. 1 v rozsahu jistiny 34.221,76 Kč označil věřitel smlouvu o úvěru č. 5312068445 uzavřenou s dlužníkem dne 5. 12. 2003. Dlužník neplnil své povinnosti, proto byl úvěr zesplatněn ke dni 21. 3. 2005, dne 6. 2. 2006 byla podána rozhodčí žaloba, na základě které byl vydán dne 24. 3. 2006 rozhodčí nález sp. zn. H/2006/00468, pravomocný a vykonatelný od 3. 5. 2006. K úroku z prodlení věřitel uvedl, že byl stanoven ve výši 26,64 % ročně z částky 25.632,76 Kč za období od 22. 3. 2005 do 7. 2. 2013.

Insolvenční správce popřel všechny dílčí pohledávky č. 1 až 3. Dílčí pohledávku č. 1 popřel co do pravosti a výše s odůvodněním, že rozhodčí nález je nicotný vzhledem k neplatnosti rozhodčí doložky. Tato neplatnost je dána např. způsobem ustanovení rozhodce, odkazem na pravidla zveřejněná na

internetových stránkách subjektu, který není stálým rozhodčím soudem a rozhodnutím bez nařízení jednání. Insolvenční správce poukázal v této souvislosti na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 a náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2164/10. Z důvodu nicotnosti rozhodčího nálezu je pohledávka promlčená. Kromě toho co do výše popírá úrok z prodlení v rozsahu 49.315,01 Kč, neboť ve smlouvě o spotřebitelském úvěru není možné dohodnout smluvní výši úroku z prodlení. Zákonná výše úroku z prodlení by činila 5.052,81 Kč.

Insolvenční správce podal proti věřiteli dne 5. 6. 2013 žalobu, kterou se domáhal popření pravosti všech dílčích pohledávek č. 1 až 3. Ve vztahu k pohledávce č. P 3/1 zopakoval důvody jejího popření a doplnil, že jistina byla splatná nejpozději dne 21. 3. 2005, tudíž se pohledávka i s příslušenstvím promlčela dne 22. 3. 2009 vzhledem k tomu, že nebyla platně sjednána rozhodčí doložka a rozhodčí náleží sp.zn. H/2006/00468, vydaný dne 24. 3. 2006 rozhodkyní JUDr. J. K., je proto nicotný.

Žalovaný (věřitel) vzal zpět svou přihlášku dílčích pohledávek č. 2 a 3. Ohledně pohledávky č. 3 navrhl žalobu zamítnout s tím, že rozhodčí doložku i rozhodčí náleží považuje za platné. Tvrdil, že rozhodčí doložku i rozhodčí náleží považuje za platné. Rozhodčí doložky jsou ve spotřebitelských smlouvách přípustné, což mj. plyne i ze současného znění zákona o rozhodčím řízení č. [216/1994](#) Sb. (dále jen RozŘ). Důvodem popření vykonatelné pohledávky nemůže být jiné právní posouzení věci. Pohledávka ze smlouvy o úvěru se stala splatnou dne 21. 3. 2005 a promlčecí lhůta by uplynula dne 21. 3. 2009. Rozhodčí žaloba byla podána dne 9. 2. 2006 a rozhodčí náleží byl vydán 24. 3. 2006. Usnesení o nařízení exekuce bylo vydáno dne 27. 7. 2006. Pohledávka byla do insolvenčního řízení přihlášena dne 25. 2. 2013. Žalovaný bez zbytečného odkladu vymáhal svou pohledávku a tato není promlčená.

Žalobce v replice k vyjádření žalovaného poukázal na § 403 odst. 1 obchodního zákoníku (dále jen obch. zák.) a zdůraznil, že promlčecí doba přestává běžet, zahájí-li věřitel rozhodčí řízení na základě platné rozhodčí doložky. V daném případě nebyla rozhodčí doložka platná.

Krajský soud v Ústí nad Labem v rozsudku z 16. 12. 2013 v bodu I. výroku zamítl žalobu v části, ve které se žalobce domáhal určení, že dílčí pohledávka č. 1 v rozsahu 39.274,57 Kč není po právu a dále určil, že uvedená pohledávka není po právu v rozsahu 49.315,01 Kč. V bodu II. výroku soud zastavil řízení v části o popření dílčích pohledávek č. 2 a 3.

Soud odůvodnil rozhodnutí obsažené v bodu I. výroku tím, že rozhodčí doložka je neplatná, neboť výběr rozhodce nebyl sjednán transparentně, byl ponechán na výběr soukromé společnosti, jež není stálým rozhodčím soudem. Vydáný rozhodčí náleží je nicotný a přihlášená pohledávka č. 1 je nevykonatelná. Přihlášená pohledávka je skutečně promlčená; mezi účastníky není sporným, že se stala splatnou dne 21. 3. 2005 a promlčecí doba uplynula dne 21. 3. 2009, přihláška do insolvenčního řízení byla podána v únoru 2013. Nicméně soud dospěl k závěru, že námitka promlčení je v dané věci v rozporu s dobrými mravy. Věřitel se choval v souladu s právní úpravou a využil všech právních možností, když včas žaloval o zaplacení dluhu a ihned poté zahájil exekuční řízení. Soud si je vědom toho, že se judikatura ohledně spotřebitelských smluv a též otázky platnosti rozhodčích smluv vyvíjela. V této souvislosti soud poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 486/2012 a Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1688/09, podle kterých se námitka promlčení příčí dobrým mravům tehdy, byla-li by výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a vůči němuž by nepřiznání nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby bylo nepřiměřeně tvrdým postihem.

Soud z uvedených důvodů námitku promlčení nepřipustil. Vzhledem k nevykonatelnosti pohledávky z důvodu neplatnosti rozhodčí doložky soud zkoumal výši úroků z prodlení, přičemž přisvědčil právnímu názoru žalobce. Předmětná smlouva o úvěru je spotřebitelskou smlouvou a s ohledem na kogentní ustanovení § 517 zákona č. [40/1964](#) Sb. (dále jen obč. zák.) a judikaturu vykládající

postavení spotřebitele nemá věřitel nárok na vyšší úrok z prodlení, než je zákonná výše, v tomto případě činící částku 5.052,81 Kč.

Z uvedených důvodů soud žalobu zamítl v rozsahu částky 39.274,57 Kč (jistiny 34.221,76 Kč a zákonného úroku z prodlení 5.052,81 Kč) a ve zbývající části úroku z prodlení určil, že tato část není po právu. Rozhodnutí o náhradě nákladů obsažené v bodu III. výroku bylo odůvodněno ustanovením § 150 o. s. ř. s ohledem na povahu sporu a úvahu soudu.

Žalobce napadl rozsudek včas podaným odvoláním, ve kterém navrhl rozhodnutí změnit a rozhodnout, že celá dílčí pohledávka č. 1 není po právu. Odvolání odůvodnil tím, že soud dal v podstatě žalobci za pravdu, že pohledávka je promlčená, ale nesprávně uzavřel, že ji žalobce nemůže vznést. Závěr soudu by vedl k absurdním důsledkům, neboť by ji nebylo možné vznést proti každému věřiteli, který by se domníval, že zahájil rozhodčí řízení na základě platné rozhodčí doložky, což ale jsou reálně všichni rozhodčí žalobci.

Žalovaný se k odvolání vyjádřil a navrhl napadený rozsudek potvrdit. Ve věci vymáhání své pohledávky nebyl nečinný a promlčecí doba u jeho pohledávky uplynula z důvodu změny judikatury ve věcech rozhodčích doložek. Pohledávka byla včas žalovanému přiznána rozhodčím nálezem, na základě kterého byla před uplynutím promlčecí doby nařízena i exekuce.

Odvolací soud podle § 212. o. s. ř. ve spojení s § 7 a § 161 odst. 1 insolvenčního zákona přezkoumal rozsudek v odvoláním napadeném rozsahu, a dospěl k závěru, že odvolání žalobce do části bodu I. výroku rozsudku je nedůvodné. Nedotčena odvoláním zůstala v souladu s § 206 odst. 2 o. s. ř. část rozhodnutí v bodu I. výroku rozsudku, ve které bylo určeno, že dílčí pohledávka č. 1 v rozsahu 49.315,01 Kč není po právu (v této části tedy bylo žalobě vyhověno) a dále bod II. výroku, ve které bylo řízení zastaveno v části týkající se dílčích pohledávek č. 2 a 3.

Ve smyslu § 205a odst. 1 o. s. ř se dané odvolací řízení řídí principem neúplné apelace, tj. účastníci nemohou uvádět, s výjimkami v tomto ustanovení uvedenými, nové skutečnosti a navrhopat nové důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně. Odvolací soud se proto zabýval výlučně tím, zda z hlediska účastníky tvrzených skutečností a navržených důkazů v řízení před soudem prvního stupně byly soudem zjištěny skutečnosti důležité pro rozhodnutí a byl z nich vyvozen správný právní závěr.

Soud prvního stupně založil odůvodnění svého rozsudku na závěru, že rozhodčí doložka byla neplatná, a proto považuje dílčí pohledávku č. 1 za nevykonatelnou. Odvolací soud se v první řadě zabýval tím, zda vůbec lze v insolvenčním řízení zkoumat platnost rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách. Kladnou odpověď na tuto otázku lze nalézt v interpretaci evropského práva podané Soudním dvorem Evropské unie (dále jen SDEU) např. v jeho rozhodnutích Pannon (C-243/08 ze 4. 6. 2009), Oceáno Grupo Editorial (C-240/98 z 27. 6. 2000) a Mostaza Claro (C-168/05 z 26. 10. 2006), podle nichž nepřiměřené podmínky (zneužívající klauzule) ve spotřebitelských smlouvách, nejsou pro spotřebitele závazné a soud přihlíží k jejich nezávaznosti z úřední povinnosti.

Co se týče českého práva, insolvenční zákon nezná obdobu ustanovení § 35 RozŘ (neexistuje možnost přerušit řízení a uložit insolvenčnímu správci podat žalobu o zrušení rozhodčího nálezu). Právní úprava popírání pohledávek přihlášených věřitelů (§ 192 a násl. insolvenčního zákona) neomezuje okruh důvodů jejich popření (až na výjimky stanovené v § 199 odst. 2 insolvenčního zákona). Prosazuje se tak (obdobně jako v předchozím zákoně o konkursu a vyrovnání) zásada práva věřitelů na poměrné uspokojení a ochrany jejich společného zájmu, která vedla k zakotvení možnosti provádět pro účely insolvenčního řízení speciální přezkum dlužníkových právních úkonů v rámci přezkumného či incidenčního řízení (bez ohledu i na jejich případnou vykonatelnost). Kromě toho lze dovodit i z § 198 odst. 3 insolvenčního zákona možnost hodnotit otázku vykonatelnosti pohledávky v

incidenčním řízení, která v případě přezkumného řízení již byla posouzena (§ 191 insolvenčního zákona; zde za účelem stanovení povinnosti podat incidenční žalobu o určení pravosti, výše či pořadí pohledávky), a jež má v průběhu incidenčního řízení význam pro posouzení, která ze stran sporu nese důkazní břemeno.

Právní teorie i soudní praxe v konkursním řízení, kterou lze v tomto případě jednoznačně aplikovat i na zákon insolvenční, se takto např. shodly na tom, že ve sporu o určení existence pohledávky z titulu směnky lze uplatňovat stejné námitky jako v řízení o vydání směnečného platebního rozkazu, a tyto námitky mohou podávat jak popírající věřitelé, tak insolvenční správce dlužníka v incidenčním sporu o existenci popřené směnečné pohledávky (např. v rozsudku Vrchního soudu v Praze č.j. 4 Cmo 191/2007-375 ze dne 19. 11. 2008 bylo konstatováno, že popírající věřitelé, popř. správce konkurzní podstaty musí mít možnost v rámci přezkumu pohledávek dle ustanovení § 23 a 24 zákona o konkursu a vyrovnání uplatnit vůči směnce všechny absolutní i relativní námitky, které může uplatnit i účastník směnečného vztahu, jinak by přezkumné řízení postrádalo význam). Proto se odvolací soud domnívá, že insolvenčnímu správci musí být v insolvenčním řízení v rámci přezkumu pohledávek dána možnost obdobné procesní obrany, pokud by byly dány důvody pro zrušení rozhodčího nálezu (§ 31 RozŘ), na němž je založena vykonatelnost přihlašované pohledávky, jaká by náležela dlužníku v případě jeho individuální obrany v exekučním řízení dle § 35 RozŘ. Z toho ovšem plyne, že uplatní-li insolvenční správce při popření vykonatelné pohledávky důvody, pro které by mohl být rozhodčí nález soudem zrušen, přezkoumá analogicky v rozsahu určeném v § 35 RozŘ též otázku, zda lze k rozhodčímu nálezu v podmínkách insolvenčního řízení přihlížet, tedy zda nejsou jinak dány podmínky pro jeho zrušení dle § 31 RozŘ. Takový postup zcela odpovídá zásadám insolvenčního zákona, který přezkumem pohledávek (včetně pohledávek vykonatelných) zajišťuje ochranu práv všech věřitelů před účelovými právními úkony dlužníka nebo jednotlivých věřitelů, jimiž by se zkracovalo jejich právo na poměrné a co nejvyšší uspokojení. Navíc při posouzení otázky vykonatelnosti pohledávky z rozhodčího nálezu insolvenční soud neupírá věřiteli, jenž takovou pohledávku přihlásil, samotnou možnost domáhat se v insolvenčním řízení jejího uspokojení, nýbrž tato okolnost má pro věřitele pouze ten důsledek, že se na jím přihlášenou pohledávku pohlíží jako na nevykonatelnou, tudíž se ocitá v režimu právní úpravy § 198 insolvenčního zákona. Bude-li shledána jeho pohledávka z hlediska hmotného práva jako oprávněná, nemá pak již žádný význam okolnost, zda se tak stalo na základě vykonatelné či nevykonatelné pohledávky.

Odvolací soud uzavírá, že právě z důvodu, že v insolvenčním zákoně chybí právní úprava odpovídající ustanovení § 35 RozŘ, je nutno v incidenčním řízení s ohledem na jeho zásady připustit námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy, byť nebyla podána žaloba o zrušení rozhodčího nálezu.

Odvolací soud se dále zabýval tím, jaký vliv může mít nevykonatelnost pohledávky, způsobená neplatnou rozhodčí doložkou, na promlčení pohledávky (soud prvního stupně založil svůj závěr, že pohledávka je promlčená na názoru, že předmětný rozhodčí nález je nicotným právním aktem z důvodu neplatné rozhodčí doložky). V této souvislosti odvolací soud podotýká, že se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že předmětná rozhodčí doložka je neplatná, neboť výběr rozhodce byl sjednán tak, že jej vybere konkrétní akciová společnost, uvedená v rozhodčí doložce, za uplatnění pravidel a jednacího řádu uvedené a. s. Tato společnost není stálým rozhodčím soudem, proto se plně uplatní závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 z 11. 5. 2011 a v usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 Cmo 496/2008 z 28. 5. 2009. Kromě toho byla rozhodčí doložka obsažená v nepodepsaných obchodních podmínkách, tudíž i tato okolnost, by ve smyslu závěrů obsažených v nálezu Ústavního soudu sp.zn. I. ÚS 3512/11 z 11. 11. 2013 postačovala pro závěr, že předmětná rozhodčí doložka je neplatná. Nicméně odvolací soud zdůrazňuje, že pro rozhodnutí tohoto sporu není platnost či neplatnost rozhodčí doložky právně významná, což vyplývá z níže uvedeného.

Odvolacímu soudu je známo usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 958/2012 z 10.

7. 2013, které bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 92/2013 s právní větou *Byl-li rozhodce určen odkazem na „rozhodčí řád“ vydaný právníckou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 obč. zák.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc. Byla-li již exekuce v takovém případě přesto nařízena a zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stádiu pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.* Soud prvního stupně si toto rozhodnutí vyložil tak, že v případě neplatnosti rozhodčí doložky je rozhodčí nález vydaný rozhodcem na základě takové rozhodčí doložky nicotným právním aktem, ke kterému se nepřihlíží. Odvolací soud s tímto výkladem provedeným soudem prvního stupně nesouhlasí, a to nejen proto, že Nejvyšší soud v odůvodnění svého usnesení nikde nepoužívá pojmu „nicotný právní akt“ ve spojení s rozhodčím nálezem, který nepovažuje za způsobilý exekuční titul, ale zejména z níže uvedených důvodů.

Pro právní posouzení rozhodčí doložky obsažené ve Smlouvě o úvěru č. 5312068445 uzavřené s dlužníkem dne 5. 12. 2003 je rozhodující znění zákona č. [216/1994](#) Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (RozŘ) účinné v době uzavření rozhodčí doložky (tj. v dané věci ve znění účinném do 31. 3. 2012) a totéž platí i pro platnost či neplatnost rozhodčího nálezu sp. zn. H/2006/00468 z 24. 3. 2006 (viz Čl. II. Přechodná ustanovení novely provedené zákonem č. [19/2012](#) Sb.).

Podle § 15 odst. 1 RozŘ *Rozhodci jsou oprávněni zkoumat svou pravomoc. Dospějí-li k závěru, že podle rozhodčí smlouvy, která jim byla předložena, jejich pravomoc k rozhodnutí není dána, rozhodnou o tom usnesením.* Podle § 15 odst. 2 RozŘ *ve znění účinném do 31. 3. 2012 Námitku nedostatku pravomoci, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy, nejde-li o neplatnost z důvodu, že ve věci nebylo možno rozhodčí smlouvu uzavřít, může strana vznést nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé.* Podle téhož ustanovení *ve znění účinném od 1. 4. 2012 Námitku nedostatku pravomoci, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy, nejde-li o neplatnost z důvodu, že ve věci nebylo možno rozhodčí smlouvu uzavřít, může strana vznést nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé. To neplatí v případě sporů ze spotřebitelských smluv.*

Ustanovení § 31 RozŘ uvádí taxativní výčet případů, ve kterých soud na návrh kterékoliv strany rozhodčího sporu zruší rozhodčí nález, a to mj. z důvodu, jestliže a), *byl vydán ve věci, o níž nelze uzavřít platnou rozhodčí smlouvu, a b) rozhodčí smlouva je z jiných důvodů neplatná, nebo byla zrušena, anebo se na dohodnutou věc nevztahuje.*

Ustanovení § 32 odst. 1 RozŘ ukládá povinnost podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu do tří měsíců od doručení rozhodčího nálezu. Podle § 34 odst. 1 RozŘ *ve znění účinném do 31. 3. 2012 Zruší-li soud rozhodčí nález z důvodů uvedených v § 31 písm. a) nebo b), pokračuje k návrhu některé ze stran po právní moci rozsudku v jednání ve věci samé a tuto věc rozhodne.*

Podle § 16 RozŘ *ve znění účinném do 31. 12. 2013 Uplatní-li strana svůj nárok před rozhodci v promlčecí nebo prekluzivní lhůtě a rozhodnou-li rozhodci, že není dána jejich pravomoc, nebo došlo-li ke zrušení rozhodčího nálezu a podá-li strana znovu u soudu nebo u jiného příslušného orgánu žalobu nebo návrh na pokračování v řízení do 30 dnů ode dne, kdy jí bylo doručeno rozhodnutí o nedostatku pravomoci nebo o zrušení rozhodčího nálezu, zůstávají účinky podané žaloby zachovány.* Podle § 16 odst. 1 RozŘ *ve znění účinném od 1. 1. 2014 Uplatní-li strana svůj nárok před rozhodci v promlčecí nebo prekluzivní lhůtě a rozhodnou-li rozhodci, že není dána jejich pravomoc, zůstávají účinky podané žaloby zachovány, pokud strana podá znovu u soudu, u příslušných rozhodců či stálého rozhodčího soudu, nebo u jiného příslušného orgánu žalobu do 30 dnů ode dne, kdy jí bylo doručeno rozhodnutí o nedostatku pravomoci.* Podle odst. 2 téhož ustanovení *Účinky podané žaloby*

zůstávají zachovány i tehdy, pokud strana po zrušení rozhodčího nálezu podala u příslušných rozhodců či stálého rozhodčího soudu, nebo u jiného příslušného orgánu žalobu, nebo návrh na pokračování v řízení do 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu, jímž došlo ke zrušení rozhodčího nálezu.

Podle § 35 odst. 1 písm. a) RozŘ ve znění účinném do 31. 3. 2012 *I když nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem, může strana, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu, podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu⁵) i tehdy, jestliže rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f).* Poznámka 5) odkazuje na § 268 o. s. ř. Podle § 35 odst. 1 písm. a) RozŘ ve znění účinném od 1. 4. 2012 *I když nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem, může strana, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu, bez ohledu na lhůtu stanovenou v § 32 odst. 1, podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu 5) i tehdy, jestliže*

- a) rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f),*
- b) jsou důvody pro zrušení rozhodčího nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy podle § 31 písm. a) až f), h) nebo pokud jsou dány důvody podle § 31 písm. g) a rozhodčí nález neobsahuje poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudem,*
- c) strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno,*
- d) ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.*

Podle § 35 odst. 2 RozŘ *Je-li podán návrh podle odstavce 1, soud provádějící výkon rozhodčího nálezu řízení o výkon rozhodnutí přeruší a uloží povinnému, aby do 30 dnů podal u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Není-li v této lhůtě návrh podán, pokračuje soud v řízení o výkon rozhodčího nálezu. Podle odst. 3 Je-li rozhodčí nález zrušen, mohou pak strany postupovat obdobně podle § 34.*

Odvolací soud doplňuje, že jedná-li se o standardní jednoinstanční rozhodčí řízení (jako tomu bylo i v předmětném rozhodčím řízení), tj. řízení, ve kterém není dohodnut přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci dle § 27 RozŘ, pak doručením nabývá rozhodčí nález účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.

Z uvedených ustanovení RozŘ jak ve znění účinném v době uzavření uvedené smlouvy o úvěru, tak i ve znění účinném k dnešnímu dni plyne, že je-li vydaný rozhodčí nález z nějakého důvodu vadný, je nutno jej odklidit cestou jeho zrušení, a to buď do tří měsíců od jeho doručení formou žaloby podanou dle § 31 a § 32 odst. 1 RozŘ, nebo stejnou žalobou podanou v rámci probíhajícího exekučního řízení v 30denní lhůtě podle § 35 odst. 2 RozŘ. Je-li rozhodčí nález tímto způsobem zrušen, věřiteli se jeho hmotněprávní nárok nepromlčuje za předpokladu, že v 30denní lhůtě podá u soudu návrh na pokračování v řízení (viz § 16 a § 34 odst. 1 RozŘ). Jinými slovy, aby mohlo být o téže věci rozhodováno znovu mezi týmiž stranami, je nezbytné vadný rozhodčí nález zákonem předpokládaným způsobem odstranit. Nestane-li se tak, je rozhodčí nález vykonatelný, neboť má účinky pravomocného soudního rozhodnutí.

Vzhledem k této vnitřní logice uvedeného zákona nelze považovat za nicotný právní akt rozhodčí nález, který byl vydán na základě neplatné (neexistující) rozhodčí doložky, a jednalo se o spor, který byl arbitrovatelný (muselo se jednat o majetkový spor a muselo být možné o předmětu sporu uzavřít smír - viz § 2 odst. 1 a 2 RozŘ). Např. nicotným právním aktem by byl rozhodčí nález, kterým by bylo rozvedeno manželství. To však není případ zmíněného rozhodčího nálezu, který zavazoval dlužníka k peněžitému plnění, tudíž se nepochybně jednalo o majetkový spor, u něhož bylo možné uzavřít

rozhodčí smlouvu.

Odvolací soud uzavírá, že je-li rozhodčí nálezn vydán na základě neplatné rozhodčí doložky ve věci, v níž by bylo možné rozhodnout v rozhodčím řízení, má i takový rozhodčí nálezn účinky pravomocného soudního rozhodnutí a nelze jej považovat za nicotný právní akt.

Žalobce poukázal na to, že ustanovení § 403 odst. 1 obch. zák. spojuje stavení promlčecí doby se zahájením rozhodčího řízení na základě platné rozhodčí doložky. K tomu odvolací soud uvádí, že pozdější zákon č. [216/1994](#) Sb. (RozŘ), který nabył účinnosti dne 1. 1. 1995 (obch. zák. je účinný od 1. 1. 1992), vychází z jiné koncepce a jak je zřejmé z jeho obsahu, je-li rozhodčí nálezn zrušen v řízení vedeném dle § 31 RozŘ (ve všech zněních) z důvodu, že rozhodčí smlouva je neplatná či vůbec neuzavřena (§ 31 písm. b) a § 15 odst. 2 RozŘ), i v takovém případě (viz § 16 RozŘ) zůstávají účinky podané rozhodčí žaloby zachovány, podá-li strana (rozhodčí žalobce) u soudu žalobu do 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu. U této právní úpravy se uplatní pravidlo *Lex posterior derogat priori*, proto je odvolací soud názoru, že ustanovení § 403 odst. 1 obch. zák. bylo nepřímou zčásti novelizováno pozdějším zákonem č. [216/1994](#) Sb.

Uvedený názor opírá odvolací soud i o tu okolnost, že jak plyne z § 112 obč. zák., promlčecí doba neběží u práva, na které dopadá právní úprava obč. zák., i jeho uplatněním u rozhodce, aniž by byla rozlišována platnost či neplatnost rozhodčí doložky. Toto rozlišení nečiní ani nová právní úprava obsažená v § 648 ve spojení s § 3017 občanského zákoníku č. [89/2012](#) Sb. (dále jen o. z.) a není žádný rozumný důvod, proč by se měl jinak posuzovat běh promlčecí lhůty v případě rozhodčích řízení, v nichž jsou uplatňována práva dle obchodního zákoníku na jedné straně a jinak v případě rozhodčích řízení, ve kterých se věřitelé domáhají splnění svých nároků plynoucích z obč. zák. nebo z o. z. I tato úvaha vedla odvolací soud k tomu, že promlčecí doba přestala běžet podle § 403 odst. 1 obch. zák. i tehdy, jestliže věřitel zahájil rozhodčí řízení o splnění svého majetkového nároku na základě neplatné (neexistující) rozhodčí doložky.

Odvolací soud poukazuje na důsledky opačného přístupu vycházejícího ze závěru, že podáním rozhodčí žaloby v případě neplatné (neexistující) rozhodčí smlouvy nepřestala běžet promlčecí doba dle § 403 odst. 1 obch. zák. V takovém případě by věřitel, byť již by měl k dispozici pravomocný rozhodčí nálezn, musel podat v neustále běžící čtyřleté promlčecí lhůtě i žalobu o splnění téhož nároku u soudu. Nepochybně by se ale dočkal toho, že by soud řízení o jeho žalobě (správně) zastavil dle § 104 odst. 1 o. s. ř. pro neodstranitelnou překážku věci rozhodnuté, a to s poukazem na to, že rozhodčí nálezn má dle § 28 odst. 2 RozŘ účinky pravomocného rozsudku. Ve svých důsledcích lze proto považovat za *denegatio iustitiae* přístup soudu, který považuje pravomocný rozhodčí nálezn vydaný v arbitrovatelných věcech (tj. ve věcech, v nichž lze uzavřít rozhodčí smlouvu) za nicotný právní akt, v důsledku čehož mělo dojít k uplynutí promlčecí lhůty s ohledem na, jak se domnívá soud prvního stupně, nestavení promlčecí lhůty podáním rozhodčí žaloby.

Prezentovaný názor odvolacího soudu není v rozporu s právními závěry obsaženými v usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 958/2012 z 10. 7. 2013. Nejvyšší soud se ve svém usnesení nezabýval otázkou promlčení nároků rozhodčích věřitelů a řešil procesní situaci odlišnou od dané věci sp. zn. 104 VSPH 158/2014. Je nutno zdůraznit, že na předmětnou odvolací věc dopadá právní úprava nového znění § 35 zákona č. [216/1994](#) Sb. účinná od 1. 4. 2012, podle kterého je od 1. 4. 2012 umožněno spotřebiteli v pozici povinného i za trvání řízení o výkonu rozhodčího nálezu podat žalobu o zrušení rozhodčího nálezu z důvodu neplatné rozhodčí smlouvy (novela provedená zákonem č. [19/2012](#) Sb. neobsahuje žádné přechodné ustanovení ke změně ustanovení § 35 zákona č. [216/1994](#) Sb., blíže viz článek L. Mikulcové „Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci“ zveřejněný v časopise Právní rozhledy č. 2/2014 na str. 52 – 58). Naproti tomu dovolací rozhodnutí Nejvyššího soudu se týkalo usnesení Okresního soudu v Sokolově č.j. 28 EXE 1485/2010-43 z 15. 6. 2011, kterým byla zastavena exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. z

důvodu neplatnosti rozhodčí doložky, na základě které byl vydán rozhodčí nález zavazujícího spotřebitele (rozhodčího žalovaného) k peněžitému plnění. Z data vydání usnesení okresního soudu je zřejmé, že okresní soud rozhodoval za existence právní úpravy obsažené v § 35 RozŘ účinné před 1. 4. 2012, tj. za procesní situace, kdy zákon neumožňoval soudci v rámci výkonu rozhodnutí poskytnout spotřebiteli v pozici povinného možnost podat žalobu o zrušení rozhodčího nálezu z důvodu neplatné (neexistující) rozhodčí smlouvy.

Odvolací soud zdůrazňuje, že Nejvyšší soud v usnesení sp. zn. 31 Cdo 958/2012 postupoval v intencích právního závěru učiněného Soudním dvorem EU (dále jen SDEU) v rozsudku sp. zn. C-40/08 z 6. 10. 2009 ve věci Asturcom Telecomunicaciones SL proti Cristina Rodríguez Nogueira (dále jen rozhodnutí Asturcom), ve kterém SDEU rozhodoval o předběžné otázce položené španělským exekučním soudcem. Jednalo se o typově stejnou procesní situaci s obdobným právním rámcem, jako ve věci řešené Nejvyšším soudem v usnesení sp. zn. 31 Cdo 958/2012. Španělský soudce rozhodoval o výkonu rozhodnutí, a to pravomocného rozhodčího nálezu, zavazujícího spotřebitele paní Nogueira, která nepodala v dvouměsíční lhůtě dle španělského práva žalobu na neplatnost rozhodčího nálezu. Španělský soudce se obrátil na SDEU s předběžnou otázkou, neboť měl pochybnosti o slučitelnosti práva Společenství se španělskými právními předpisy neumožňujícími v rámci výkonu rozhodnutí přezkoumávat platnost rozhodčích smluv. SDEU rozhodl takto: **Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládána v tom smyslu, že vnitrostátní soud, který rozhoduje o návrhu na nucený výkon pravomocného rozhodčího nálezu vydaného bez účasti spotřebitele, musí, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu, i bez návrhu posoudit nepřiměřenost rozhodčí doložky obsažené ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, je-li podle vnitrostátních procesních pravidel možné provést takové posouzení v rámci obdobných řízení na základě vnitrostátního práva. Jde-li o nepřiměřenou doložku, přísluší tomuto soudu vyvodit veškeré důsledky, které z toho vyplývají podle vnitrostátního práva, aby se ujistil, že tento spotřebitel nebude uvedenou doložkou vázán.**

Podle názoru odvolacího soudu z rozhodnutí Asturcom plyne, že v rámci výkonu rozhodnutí je nutno umožnit spotřebiteli, aby nebyl vázán neplatnou rozhodčí doložkou, jež představuje nepřiměřenou podmínku pro spotřebitele, přičemž v konkrétně rozhodované věci dopadá na právní situaci, kdy podle národní úpravy není ve výkonu rozhodnutí poskytnuta spotřebiteli žádná právní ochrana (typicky kdy podle španělské právní úpravy a české právní úpravy účinné do 31. 3. 2012 nemohl soudce v řízení o výkonu pravomocného rozhodčího nálezu posuzovat platnost rozhodčí smlouvy a rozhodčí nález měl v tomto smyslu bez dalšího účinky pravomocného soudního rozhodnutí). Avšak novela ustanovení § 35 RozŘ, provedená zákonem č. [19/2012](#) Sb. a účinná od 1. 4. 2012, umožňuje spotřebiteli nebýt ani ve výkonu rozhodnutí vázán neplatnou rozhodčí smlouvou (v tomto směru není nutná ingerence soudu dle rozhodnutí Asturcom řešícího v duchu Směrnice Rady 93/13/EHS procesní situaci, kdy spotřebitel podle národního práva již nemůže nijak napadnout pravomocný rozhodčí nález), neboť je mu umožněno i v rámci výkonu rozhodnutí vyvolat nalézací řízení, tj. podat žalobu o zrušení rozhodčího nálezu. Byl by absurdní závěr, že poté, kdy soud dle § 35 odst. 2 RozŘ přeruší řízení a uloží povinnému do 30 dnů podat u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu, by i v případě nečinnosti povinného po marném uplynutí 30denní lhůty přihlédl k neplatné rozhodčí smlouvě a zastavil nařízený výkon rozhodnutí. Proto odvolací soud zastává názor, že od 1. dubna 2012 již nelze v řízení o výkon rozhodnutí o nárocích ze spotřebitelských smluv bez dalšího přihlížet u rozhodčího nálezu k neplatné rozhodčí smlouvě (jak již odvolací soud uvedl, novela § 35 RozŘ provedená zákonem č. [19/2012](#) Sb., nemá žádná přechodná ustanovení, z toho důvodu nové znění tohoto ustanovení dopadá na veškerá řízení o výkon rozhodnutí prováděná po 31. 3. 2012).

Uvedený výklad § 35 RozŘ ve znění novely provedené s účinností od 1. 4. 2012 zákonem č.

[19/2012](#) Sb. se opírá o zcela jasný úmysl zákonodárce, opírající se právě o uvedené rozhodnutí Asturcom. V důvodové zprávě k novele § 35 RozŘ je uvedeno *V návaznosti na rozhodovací praxi Soudního dvora EU ve spotřebitelských sporech, se navrhuje zakotvit možnost domáhat se zrušení rozhodčího nálezu i ve vykonávacím řízení, a to z důvodů neplatnosti rozhodčí smlouvy (srov. např. rozhodnutí C-168/05 Mostaza Claro nebo rozhodnutí C-40/08 Asturcom). Navrhuje se tedy učinit úpravu, která by zajistila, aby byl zákon v souladu s rozhodovací praxí Soudního dvora EU.* Z uvedeného je zřejmé, že po přijetí uvedené novely, která byla iniciována právě rozhodnutím Asturcom, již není toto rozhodnutí aplikovatelné v řízeních vedených po 31. 3. 2012.

Odvolací soud zdůrazňuje, že i kdyby byl nesprávný právní názor o neaplikovatelnosti rozhodnutí Asturcom od 1. 4. 2012, i v takovém případě by z důvodu zahájení rozhodčího řízení došlo ke stavení promlčecí lhůty nároků věřitelů dle § 403 odst. 1 obch. zák. a § 16 ve spojení s § 35 odst. 2 a § 34 RozŘ, byť by rozhodčí smlouva byla neplatná či neexistující. Mezi účastníky v předmětné věci nebylo sporu o tom, že pohledávka, jejíž právní režim se řídí obchodním zákoníkem, byla splatná v roce 2005 a rozhodčí nález byl vydán dne 24. 3. 2006. Je zřejmé, že rozhodčí řízení bylo zahájeno za běhu čtyřleté promlčecí lhůty stanovené v § 397 obch. zák. a běžící od splatnosti dílčí pohledávky č. 1 a zahájením rozhodčího řízení přestala v souladu s § 403 obch. zák. běžet promlčecí doba. Rozhodčím nálezem přiznané právo se promlčí až uplynutím obecné promlčecí doby podle § 408 obch. zák., tedy uplynutím deseti let ode dne, kdy promlčecí doba začala běžet poprvé (tj. prvním dnem po splatnosti pohledávek). Pouze kdyby byl rozhodčí nález zrušen soudem a věřitel by nepodal žalobu u soudu v 30denní lhůtě stanovené v § 16 odst. 2 RozŘ v návaznosti na § 34 odst. 1 RozŘ, by nebyl zachován účinek podané rozhodčí žaloby a uvedená pohledávka by byla promlčena. Tato procesní situace však nenastala. Není proto správný názor žalobce a též soudu prvního stupně, že žalovaným dne 26. 2. 2013 přihlášená pohledávka č. P 3/1 je promlčená.

Odvolací soud poukazuje na to, že námitce promlčení by nebylo možné dát průchod, ani kdyby byl správný názor, že uvedený rozhodčí nález je nutno považovat za nicotný právní akt, tj. když by nedošlo zahájením rozhodčího řízení ke stavení promlčecí doby dle § 403 obch. zák. V tomto směru poukazuje odvolací soud na nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2842/10 z 25. 5. 2011, ve kterém Ústavní soud vyhověl stěžovateli, jež se domáhala zrušení rozsudku odvolacího soudu. Stěžovatelka se v řízení u obecných soudů domáhala náhrady nemajetkové újmy dle § 13 odst. 2 obč. zák. a odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, kterým byla její žaloba zamítnuta z důvodu promlčení. Stěžovatelka v řízení u Ústavního soudu poukázala na to, že námitka promlčení je v rozporu s dobrými mravy vzhledem k tomu, že původní názor judikatury Nejvyššího soudu, že promlčení nepodléhá nárok na náhradu nemajetkové újmy v penězích dle § 13 odst. 2 obč. zák., byl změněn rozhodnutím velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 3161/2008 z 12. 11. 2008, ve kterém dospěl Nejvyšší soud k závěru, že se právo na náhradu nemajetkové újmy promlčuje. Ústavní soud v této souvislosti v odůvodnění svého nálezu citoval ze svého nálezu sp. zn. II. ÚS 635/09 z 31. 8. 2010, ve kterém uvedl *„Obecné soudy totiž musí mít při posuzování všech právních věcí na mysli - jakožto jakýsi interpretační korektiv při výkladu nejednoznačných právních norem - ideu spravedlnosti. V této souvislosti je vhodné ještě připomenout, že by bylo dle Ústavního soudu v rozporu s principem důvěry občana v právo, který je součástí komplexu formujícího principy materiálního právního státu podle ustanovení čl. 1 odst. 1 Ústavy, pokud by měl být jednotlivcům zbaven svého oprávněného nároku toliko na základě nevyjasněné koncepce ne/promlčitelnosti tohoto práva.“* Ústavní soud posoudil námitku promlčení jako rozpornou s dobrými mravy dle § 3 odst. 1 obč. zák.

Odvolací soud i s ohledem na uvedený nález Ústavního soudu poukazuje na to, že i kdyby byla skutečně dílčí pohledávka č. 1 promlčená (s tímto názorem se odvolací soud z výše uvedených důvodů neztotožňuje), věřitel její promlčení nezavinil, podal včas rozhodčí žalobu a nemohl předvídat změnu judikatury. Jak též plyne z nálezu Ústavního soudu, věřitel nemůže být zbaven svého

oprávněného nároku jen na základě nevyjasněné koncepce promlčitelnosti jeho práva, způsobené změnou judikatury, tj. změnou právní interpretace ze strany soudů. Odvolací soud zastává názor, že v opačném případě by se jednalo o porušení principů právního státu, zejména zásady právní jistoty. Z uvedených důvodů považuje odvolací soud za správný názor soudu prvního stupně, že ani nelze shledat předmětnou pohledávku nikoliv po právu z důvodu promlčení, a to pro rozpor takové námitky s dobrými mravy.

Insolvenční správce (žalobce) popřel pravost pohledávky pouze z důvodu promlčení (jeho námitce co do výše úroku z prodlení bylo soudem prvního stupně vyhověno, tato výše proto nebyla předmětem odvolacího řízení). Odvolací soud učinil závěr, že pohledávka promlčená není, a i kdyby byla, nelze dát námitce promlčení průchod dle § 3 odst. 1 obč. zák. pro rozpor s dobrými mravy.

Soud prvního stupně postupoval správně, když shledal dílčí pohledávku v dotčené části (jistina 34.221,76 Kč a zákonný úrok z prodlení 5.052,81 Kč) přihlášenou po právu a zamítl v této části popěrnou žalobu insolvenčního správce. Z toho důvodu odvolací soud v souladu s § 7 insolvenčního zákona a § 219 o. s. ř. napadenou část bodu I. výroku rozsudku potvrdil.

Poznámka: Závěr, že je možné v incidenčním řízení posuzovat platnost rozhodčí doložky u pohledávek přiznaných pravomocnými rozhodčími nálezy, je již po delší dobu akceptován v soudní praxi a patrně žádnou kontroverzi nevyvolá. Jinak tomu asi bude u právních vět č. II. až IV.

Právní věta - JUDr. Ladislav Derka.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)